

גיליון מס' 580 פרשת לך לך
תשפ"ה שנה שלוש עשרה

לעילוי נשמת
ר' אפרים חיים
ב"ר דניאל נחום ז"ל
נלב"ע ג' מרחשוון
תנצב"ה

דברי שי"ח

ממון רשכבה"ג שר התורה הגר"ה קניבסקי זצוק"ל

אבעלי אסופות – עניני קדישה

וכן אמר רבנו הגר"ח ש קרליץ זצ"ל שבקמניץ לא אמרו בריך הוא (נוטרי אמן ח"ב פ"כ סל"ד), ונשאל רבינו זצ"ל בזה, וכ' פוחמץ"ד, שעונין אחר ישתבח ואחר השכיבנו, ובתשובה כת"י נשאל לענין עניינתו בפסוד"ז, והשיב, מסתבר שמוטר, (דעת נוטה פסוד"ז סי' ע' ובהערה שם מובא שפעמים ענה לאסור ואחר מו"מ עמו הכריע כן דמנהגינו לומר כן במקום אמן), וביום א' דר"ח תמוז ביא"צ זקני הרב יעקב ישעיהו ויסברג ז"ל נגשתי לפני העמוד במעריב במנין אצל רבנו זצ"ל ושאלתיו לפני התפילה האם אומרים הציבור בריך הוא בין השכיבנו לשמו"ע, דעדיף מברוך הוא וברוך שמו דבאמת ה"ז חלק מאמירת הקדיש שהרי כתב בית יוסף (או"ח סי' נ"ז ס"ג) שהש"ץ מוציא הציבור ביתברך כו' וא"כ בברוך הוא י"ל שלא יוציא רק אומרים בפה. ולכן י"ל בריך הוא גם באמצע פסוד"ז והשיב רבנו שאכן טענה זו צודקת ולכן אין חשש לאומר, (באר חפרוה שריים תקס"ה וע"י בס' הליכות חיים ח"א סימן ל"ב שהשיב רבנו שיותר טוב לא לענות בריך הוא קודם שמו"ע דערבית, והוסיף שם ח"ב סימן ק"מ דמ"מ בדיעבד לא נחשב הפסק, ובס' נוטרי אמן ח"ב פ"כ סל"ה מביא שמע למעשה מרבינו זצ"ל שאף העונים אמן במקום בריך הוא לא יענו זה בין ברוך שאמר לישתבח, אבל מביא שם שמנהג בני ספרד ועוד רבים לענות).

זהירות בעשיית מלאכה בעת שמיעת קדיש

כתב המשנ"ב (סי' כ"ה סקנ"ו) דאין לקפל טלית ותפילין בשעת הקדיש, ונשאל רבינו זצ"ל אם כוונתו דווקא באיש"ר או בכל הקדיש, והשיב רבינו טוב לזהר בכלו, דצריך לשמוע ולכוין בכל הקדיש, והרי המשנ"ב (ס"ט) כתב בעת אמירת הקדיש, (דעת נוטה דיני קדיש כתי"י סי' תק"א ובהערה שם מובא שאמר רבינו זצ"ל דאף מי שחושב בעלמא דהוא ממנהגא), ורבינו זצ"ל נזהר מאד שלא לעשות אפילו מלאכה קלה בעת שמיעת קדיש, ואם הוא היה באמצע לגלגל את הגארטל והתחילו קדיש הוא היה נעצר כך עד שסיימו הקדיש, פעם התחיל להכניס גמ' לתוך הארון (לפני התפילה) ולפתע התחילו קדיש, ורבינו זצ"ל נשאר כך עומד עם הספר ביד, ורק כשסיים החזן, גמר להכניס את הספר, (הקדמת דעת נוטה במדבר הדובק ח"ב עמוד ת"ב, וכתב רבינו דגם בקדיש שאינו של חיוב נכון לזהר דגם בזה שייך טעם המשנ"ב דמאד יש לכוין בעניית הקדיש ולא גרע משאר ברכות דרבנן שאין לעשות תשמיש קל בעת הברכה ע"י ט"ז סי' קצ"א סק"א דהוא בכלל אם תלכו עמי בקרי).

לוותר קדיש לאחר

בהיותי בשנה על אמו"ר זצ"ל התפללתי בביהכ"ס לדרמן עם רבינו זצ"ל ופ"א הגיע בליל שבת אורח זקן ואמרו לי לוותר לו לומר קדיש, ואחרי התפילה שאלני רבינו בפליאה למה לא אמרתי הקדיש, ואמרת שאתה מוותר עליו, ואתפלא עלי ואמר, וכי הקדיש שלך שאתה מוותר עליו, הרי זה קדיש לעילוי נשמת האבא, ואמרת לרבינו שבפ"ת (יור"ד סי' שע"ו סק"ז) מביא מהחת"ס (סי' שמ"ה) בשם בעל שב יעקב, שהנוטל קדיש מחבירו שלא כדין לא הפסיד לבעליו כי בשמים ניתן לזה ששייך לו, וא"כ למה שלא אוותר לאחר, ואמר לי רבינו זצ"ל דכל זה מיירי כשחטפו לו הקדיש, אבל אם מוותר בידים וויתר, [ומה שמובא מהגרי"ס זיע"א שחסד זה גם עילוי נשמה כל זה כשיבאו למצה ומריבה ולא שיוותר בכל ענין ויש סדרי קדימה].

מדור זה נכתב לעילוי נשמת

אבי מורי הרב ברוך מאיר ב"ר יעקב ישעיהו ויסברג זצ"ל
ואמי מורתי מרת רבקה בת רבי פסח יעקב אגל זצ"ל תנצב"ה

עורך: יצחק גולדשטון

ליצירת קשר: ✉ ig0533145900@gmail.com

רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק ☎ 053-3145900

לעילוי נשמת זקנתי אם אבי מרת אלטע פרומט ע"ה בת רבי נפתלי צבי ויסברג הי"ד
נלב"ע ער"ח מרחשוון תשפ"ה תנצב"ה

בענין עניית איש"ר בכל כוחו

במסכת שבת (ק"ט ב') אמר רבי יהושע בן לוי כל העונה אמן יהא שמייה רבא מברך בכל כחו קורעין לו גזר דינו, ובשו"ע (סי' נ"ו א') דהיינו בקול רם, ושאלתי מרבינו זצ"ל, דקי"ל (סי' קכ"ד סי"ב) שאין לעונה אמן להגביה קולו יותר מן המברך, כדילפי' בברכות (מ"ה א') מגדלו לה' אתי ונרוממה שמו יחדו. האם בעניית איש"ר שאני ויכול להגביה קולו, ואמר דמסופק בזה, דאולי דוקא באמן דאיש"ר בעינין של מברך, אבל יש"ר יכול להגביה קולו, ועיקר המעלה הוא בעניית יש"ר בכל כוחו, (וכן השיב רבינו בס' דולה ומשקה עמוד צ"ו דכל העונה איש"ר בכל כוחו היינו איש"ר מלבד האמן, ואף דבגמ' א' הלשון העונה אמן יהא שמייה רבא אינו מוכרח דכולל האמן, וכ"כ בהליכו"ש פ"ו סט"ו דבעניית יש"ר יכול להגביה קולו, וע"י בפמ"ג במשב"ז סי' נ"ו סק"א מא"ר סק"ב דבקדיש לא יגביה העונה קולו מהמברך, ודן דלא יגביה דילפי' מגדלו איתי היינו באמן של שבת, מה שאין כן אמן דברכה ובקשה. ועונין אמן יהא שמייה רבא, שיאמן זה, ל"ל דבה מגביה יותר שרי, ובאמן יהא שמייה רבא אמן על בקשה הוא, שיהא זה בימינו מיד. ומכל מקום סתם אמרו בברכות דלא יאמר אמן יותר מהמברך עכ"ל, וע"ע בס' גם אני אוודך לבעל ענפי משה ח"מ סי' ד', ובס' אריה שאג סי' ר"ס כ' רבינו, אמן אין להגביה אבל יש"ר רשאי).

עניית בריך הוא בקדיש

נשאל רבינו זצ"ל, למנהגינו שאומרים בריך הוא בקדיש (עי' מג"א סי' נ"ו סק"ח), איך ינהג אם נמצא במקום שעונין אמן, והורה שאם נוהגים הציבור לענות אמן יכול לענות שם בקדיש כמנהגם, שהרי אמן זה מובא ברמב"ם ובאבודרהם בסדר הקדיש, וכתב דיש לעיין שאנו יכולים לומר בריך הוא שהרי אומרים זאת במקום אמן, (ספר מאיר עוז סימן נ"א ס"ד אות ד' ובס' דולה ומשקה עמוד נ"ו דהנוהג לומר בריך הוא ונמצא בציבור שעונין אמן יענה כמנהגו רק שיאמר זה בלחש).

אמירת יתברך כו' כשלא שומע הש"צ

כתב הבית יוסף (אורח חיים סימן נ"ו ס"א) דאיתא במדרש אמר רבי אלעזר ב"ר יוסי פעם אחת הייתי מהלך בדרך ומצאתי אליהו ז"ל ועמו ד' אלפים גמלים טעונים אמרתי לו מה אלו טעונים אמר לי אף וחימה, למה לעשות נקמה באף וחימה ממי שמספר בין קדיש לברכו בין ברכה לברכה בין פרק לפרק בין אמן יהא שמייה רבא ליתברך ומאחר שאסור לספר בין יהא שמייה רבא ליתברך משמע שצריך לומר יתברך דדוחק לומר שהמדרש מיירי בשליח ציבור עצמו ואפשר שאע"פ שאין היחיד עונה אלא מכל מקום צריך לכוין ולשמוע מפי הש"צ כל הקדיש עד הסוף, עכ"ל. ואמר לי רבנו זצ"ל דמבואר כאן בב"י דבאמת צריך לאומר בעצמו רק שיוצא מהש"ץ ככל שומע כעונה, ואם כן כשאומר זה הש"צ בלחשיה יש ליחיד לאומר בקול רם כאיש"ר, וזה טעם מנהגינו לומר בריך הוא דבה אין יוצאין מהש"ץ, בפרט במקומות שנוהגים שאומר רק עד שמייה דקודשא ואין אומר בריך הוא בקול רם, (באר חפרוה שריים עמוד תקס"ג).

עניית בריך הוא באמצע פסוד"ז וברכות ק"ש

בענין עניית בריך הוא בקדיש יש שפקקו בענייתו ונמנעו מלאומר בעת שאין לפסוק כגון באמצע פסוד"ז ובחצי קדיש שקודם שמו"ע, ושמעתי ממון הגרא"ל שטינמן זצ"ל שבקלם לא ענו בריך הוא וע"י בזה בס' ימלא פי תהלתך (עמוד קס"ד),

ניתן לתרום גם במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי הכנסת,

יש ללחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובחיפוש 'דברי שי"ח', או בטלפון:

נדרים פלוס 03-7630585 - שלוחה - 1586

קהילות 073-2757000 - שלוחה - 4310

שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת עַל גְּדוּלֵי הַדּוֹרוֹת פֶּרֶק 120

עובדות חדשות ונדירות מפי רבינו מרן זצוק"ל!

מדור שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת - לַשְּׁבֻעוֹת הַבָּאִים בַּעֲזָה"י

מרן הגרא"מ שך זצ"ל (ט"ו השון תשס"ב) | הג"ר יעקב פינקלשטיין זצ"ל מרבני ישיבת 'תפארת ציון (כ"ה חשוון) המשגיח ד'ליקווד' הגה"צ רבי נתן מאיר וואכטפויגל (ב' נסלו תשנ"ט) | הג"ר אברהם דוד קורלנסקי מראשי ביהכ"נ 'לדרמן'. נשמח לקבל מקוראינו הנאמנים מסמכים, תמונות, עובדות ומעשיות הקשורים להנ"ל

תלמידו כבנו של רבינו המחנך רבי סנדר פרייזלר זצ"ל (ג' חשוון תשפ"ד)

פרשת השבוע ששמע מרבינו, או מהרב שך, באחת השנים תלמידי כיתתו הדפיסו חוברת מיוחדת מאותם פנינים. יודגש, שהיה זה לפני כעשרים וחמש שנה, אז לא היה מקובל כל כך לומר לתלמידים פירושים על פרשת השבוע מגדולי הדור החיים עמנו.

ער חוברת פנינים על הפרשה שמסר רבי סנדר לפני כעשרים וחמש שנה, שנת תש"ס.

בצפרא דשבתא

קביעות מיוחדת של עשרות שנים היתה לרבי סנדר לאכול בצוותא חדא את סעודת היום של שבת קודש במחיצת רבינו, לאחר תפילת הנץ החמה. בזמן הזה היה רבי סנדר פורס את שאלותיו השבועיות וזוכה למענה פרטני ולבבי.

בשנים המאוחרות יותר, כאשר המונים צבאו על דלתות רבינו והרבה אורחים - בעיקר בחורים צעירים - ביקשו להצטרף לסעודה, קצרה ידה של בעלת הבית הרבנית ע"ה מלהושיע, ליבה הרחום לא עמד בתחונני האנשים המבקשים לזכות לסעוד בשולחן גבוה. הדברים הגיעו עד כדי כך, שהיו שבועות שעשרים ושלושים אורחים באו להתארח בשולחן השבת, והדבר נעשה כבר לבלתי אפשרי.

רבי סנדר היה זה שנחלץ לעזרתה, כשהוא לוקח על עצמו את המשימה. הוא סיכם איתה שתפנה אליו את האנשים, והוא יקבע תור מסודר של אורחים, כאשר בכל שבת יבואו רק שנים - שלושה להתארח על שולחן רבינו, וכך תוכל הרבנית לעמוד בעומס.

מתפללי בית הכנסת 'לדרמן' הוותיקים עוד זוכרים את רבי סנדר עומד בפתח בית רבינו בסיום התפילה בשבת, ומסביר בסבר פנים יפות לאורחים הבאים שגדשו את המדרגות, שהדבר בלתי אפשרי. מעולם לא הרים את הקול בצעקה או גערה, את הכל עשה בסבר פנים ובסבלנות רבה.

גם לאלו שהתעקשו 'שאינ להם היכן לאכול' מצא רבי סנדר פתרון. הוא קבע מראש עם תלמיד חכם ממתפללי בית הכנסת שהתנדב לכך, שאם 'יתקעו' אורחים בלי מקום אכילה, הוא יארח אותם על שולחנו.

בפועל, כל אלו שאמרו 'שאינ להם היכן לאכול' הסתדרו איכשהו...

פרסום ראשון: רבינו רוקד יד ביד עם רבי סנדר ביום נישואיו

חבל על דאבדין

שנה חלפה לה מהסתלקותו של המחנך רבי אלכסנדר סנדר הלוי פרייזלר ז"ל, שנלב"ע לאחר מחלה קצרה והוא אך בן חמישים ושלוש שנה בפטירתו. רבי סנדר, שהתייתם בילדותו מאביו, זכה לצמוח מנערותו בביתו של רבינו זצוק"ל, - אליהם הגיע בהוראת מרן הגרא"מ שך זצ"ל - אשר גידלו וטיפחו יחד עם רעייתו הרבנית הצדקנית ע"ה ושימשו לו כאב ואם מסורים, מפיתם אכל ואת יינם שיתה, ומאורחותיהם למד כל חייו. במלאות השלושים לפטירתו, בחודש חשוון תשפ"ד, הבאנו מאמר זכרון לזכרו, ועם כלות השנה לפטירתו נביא עוד מספר פנינים ועובדות קצרות שהיה לו עם רבינו זי"ע. ואי"ה עוד חזון למועד להביא רשימות מכתב ידו של רבי סנדר ועוד הרבה עובדות ופנינים שהיו לו עם רבינו.

לא ימוש מתוך האוהל

רבי סנדר לא זז כמלא הנימה ולא עשה מעצמו כלום מבלי להיוועץ בדעת תורה, וכל דבר קטון כגדול היה שואל. הוא היה מתלווה אל רבינו בכל מועדי השנה, ובכל האירועים, וכך הכיר את דרכי הליכותיו.

בצעירותו היה ברשותו של ר' סנדר אוטו פשוט, והוא הציע בפשטות לרבינו שהוא יקח אותו לכל מקום שהוא צריך, ואכן רבינו קיבל את ההצעה וכשהיה צורך היה מבקש ממנו ליסוע למקום פלוני וכדו'. היה בזה כמין "אישור" לישרותו של רבי סנדר, שרבינו מסכים שהוא יהיה נהגו, שכן הוא לא הסכים ליסוע עם כל אחד שביקש להסיע אותו. אודות לכך, זכה רבי סנדר ועקב אחרי תהלוכות רבינו ולמד מהם אורחות חיים, וכל חייו האירה דמות דיוקנו של רבינו לנגד עיניו.

ופעמים רבות כשרבינו היה צריך לבצע משימה בד"קנות הוא ידע כי רבי סנדר יבצע אותה על הצד היותר טוב.

רבי סנדר בבחירתו עומד ממש מאחורי רבינו

ככל אשר יורוך!

רבינו שהכיר בתכונת נפשו של רבי סנדר, ייעץ לו לשמש כמחנך בתלמוד תורה, והוא אף כתב לו מכתב המלצה אישי להנהלת תלמוד תורה 'אור מרדכי' בבני ברק, שיקחו אותו ללמד בין כתלי הת"ת. מאז ועד סוף ימיו שימש רבי סנדר כמחנך וזכה להעמיד מאות, ואולי אלפי, תלמידים. רבי סנדר שם דגש מיוחד בהנחלת הלימוד, להחדיר בתלמידים יסודות ההשקפה ואמונת חכמים, שהתלמידים צריכים לדעת שאין אחר דבריו של גדול הדור ולא כלום! הוא עצמו שימש דוגמה אישית לכך, כאשר קיבל הוראה מסוימת מגדולי ישראל הוא לא ניסה להתחכם ולשנות את ההוראה, אלא עשה כפי שהורו לו.

בשיעוריו היה מרבה משלב עובדות ומעשים מגדולי ישראל, ומספר להם על צדקות וחכמתו של מרן הגרא"מ שך ושל מרן הגר"ח קניבסקי. במשך תקופה מסוימת אף הקפיד מידי יום שישי לומר "וורט" קצר על

יש"כ לרעייתו הגב' פרייזלר שתחי'

ולבנו היקר הבחור דוב פרייזלר נ"י

מישיבת 'גאון יעקב' בבני ברק על עזרתם הרבה